

Obsah prezentace

1. Úvod do informační etiky
2. Moderní kontext etiky
3. Klíčové principy etiky podle Wienera
4. Teorie Luciana Floridiho
5. Současné výzvy informační etiky
6. Praktické příklady a case studies

Úvod do informační etiky

- Informační etika se zabývá morálkou při vzniku, šíření, ukládání a využívání informací.
- Cílem je najít obecné základy a pravidla pro správné nakládání s informacemi.

Definice etiky

Etika je filozofická disciplína zkoumající hodnoty a principy lidského jednání.

- Morálka vs. etika: Morálka se vztahuje k konkrétním pravidlům, zatímco etika hledá jejich obecné základy.

Moderní kontext etiky

- Informační společnost: Informace jsou dnes klíčovým ekonomickým, politickým a kulturním zdrojem.
- Vznikají nové výzvy spojené s používáním technologií a dat.

Informační společnost

- **Informační společnost** je společnost, kde informace tvoří hlavní ekonomický zdroj.
- Tvorba, distribuce, integrace a manipulace s informacemi jsou hlavní aktivity.

Základní teorie v informační etice

1. **Deontologická etika:** Zaměřuje se na povinnost a pravidla. V informační etice se jedná o dodržování jasných zásad při práci s informacemi.
2. **Utilitarismus:** Hodnotí morálnost jednání podle jeho důsledků. Např. rozhodování o tom, jaké informace zveřejnit, aby byl maximalizován prospěch společnosti.
3. **Etika cnosti:** Důraz na charakter a morální kvality jednotlivce. V informační etice se jedná o pěstování dobrých vlastností, jako je poctivost a odpovědnost při nakládání s informacemi.
4. **Etika péče:** Klade důraz na vztahy a péči o ostatní. V informační etice se zaměřuje na to, jak může sdílení informací ovlivnit vztahy mezi lidmi.
5. **Sociální smlouva:** Zaměřuje se na dohody mezi členy společnosti. V informační etice jde o to, jaké jsou společenské dohody o používání a ochraně informací.

Počítačová etika

Walter Manner v 1976 říká, že vznik počítačů ve skutečnosti vytváří zcela nové etické problémy, které by neexistovaly, kdyby počítače nebyly. kdyby nebyly vynalezeny. Došel k závěru, že by měl být vytvořen nový obor aplikované etiky podobný již existujícímu oboru jako je lékařská etika a podnikatelská etika; a rozhodl se navrhovaný nový obor pojmenovat „počítačová etika“.

Klíčové principy podle Wienera

- **Princip svobody:** Každý má právo na rozvoj svého potenciálu.
- **Princip rovnosti:** Rovné podmínky pro všechny.
- **Princip benevolence:** Dobrá vůle mezi lidmi.
- **Princip minimální intervence:** Omezit zásahy státu do osobní svobody.

Spravedlnost v informační etice

- **Princip svobody:** Lidé mají mít svobodný přístup k informacím.
- **Princip rovnosti:** Rovný přístup k informačním technologiím.

Teorie Luciana Floridiho

- **Infosféra:** Digitální prostor, kde se informace pohybují.
- **Entropie:** Jakékoli zhoršení nebo ztráta kvality informací.
- Floridiho čtyři zákony ochrany infosféry.

Floridiho zákony

1. Infosféra by neměla být znečišťována entropií.
2. Infosféra by měla být chráněna před entropií.
3. Entropie by měla být odstraňována.
4. Informační bohatství by mělo být rozvíjeno šířením, zkvalitňováním a obohacováním.

Globální charakter etiky (Górniak-Kocikowska)

- The very nature of the Computer Revolution indicates that the ethic of the future will have a global character. It will be global in a spatial sense, since it will encompass the entire globe. It will also be global in the sense that it will address the totality of human actions and relations.
- Computers do not know borders. Computer networks ... have a truly global character. Hence, when we are talking about computer ethics, we are talking about the emerging global ethic.
- The rules of computer ethics, no matter how well thought through, will be ineffective unless respected by the vast majority of or maybe even all computer users. ... In other words, computer ethics will become universal, it will be a global ethic.

Globální charakter etiky (Górniak-Kocikowska)

- Informační etika musí mít globální charakter.
- Počítače a sítě neznají hranice.
- Etika budoucnosti musí být univerzální.

Klíčová témata informační etiky

1. **Soukromí:** Jak chránit osobní údaje?
2. **Přesnost:** Odpovědnost za správnost informací.
3. **Vlastnictví:** Autorská práva a Creative Commons.
4. **Přístupnost:** UX/UI design pro osoby se speciálními potřebami.

Soukromí a data

- Stalking, data mining, sociální sítě.
- E-mail na pracovišti: Co je eticky přípustné?

Přesnost dat

- **Fake news:** Odpovědnost za šíření nepřesných informací.
- **AI a přesnost:** Jak zajistit, aby AI poskytovala přesné výsledky?

Vlastnictví dat

- Autorská práva a hacking.
- Creative Commons: Sdílení vs. ochrana vlastnictví.

Přístupnost

- **Inkluzivní design:** Jak navrhovat technologie pro všechny?
- **Webová přístupnost:** Zajištění rovného přístupu k informacím.

Některé výzvy informační etiky

- **Umělá inteligence** a její autonomní rozhodování.
- **Algoritmická zaujatost**: Jak zajistit férovost strojového učení?
- **Kybernetická bezpečnost**: Etika ochrany dat a informací.

Etika a umělá inteligence

- **Rozhodování AI:** Kdo nese odpovědnost za chyby AI?
- **Deepfakes:** Využití AI k šíření dezinformací.

Soukromí v digitální éře

- **Sledování uživatelů** (tracking cookies).
- **GDPR**: Právní rámec ochrany osobních údajů.
- **Personalizace vs. invaze do soukromí.**

Kybernetická bezpečnost

- **Ransomware, phishing, kyberšpionáž:** Jaké jsou etické otázky ochrany před těmito hrozbami?
- **Hacking:** White-hat vs. black-hat hacking.

Digitální suverenita

- **Kdo vlastní data?** Vliv korporací a států.
- **Dekolonizace dat:** Decentralizace internetu (blockchain, Web3).

Dezinformace v infosféře

- **Sociální sítě a dezinformace:** Jak sociální média ovlivňují veřejné mínění?
- **Etika moderování obsahu:** Odpovědnost platforem za šíření informací.

Case study: Cambridge Analytica

Co se stalo

Cambridge Analytica (CA) byla britská společnost zaměřená na data mining a analýzu dat s cílem ovlivňovat chování voličů.

Firma se dostala do popředí zájmu kvůli obviněním z masivního zneužití osobních údajů z Facebooku, což vyvolalo globální skandál ohledně ochrany dat a manipulace veřejného mínění.

Jak k problému došlo?

1. Sběr dat:

- Aplikace "This Is Your Digital Life" shromáždila data 270 000 uživatelů i jejich přátel.
- Získáno bylo více než **87 milionů uživatelů**.

2. Zpracování dat:

- Analýza osobnostních rysů, hodnot a politických preferencí uživatelů.
- Personalizace politických reklam.

3. Ovlivňování voličů:

- Mikro-targeting: Přizpůsobené politické zprávy na základě dat.
- Kampaně:
  - Brexit (2016).
  - Americké prezidentské volby (Trump, 2016).

Etické problémy

1. Zneužití osobních údajů:

- Uživatelé nebyli informováni o sběru ani využití dat.
- Porušení principu soukromí a GDPR.

2. Manipulace veřejného mínění:

- Emoční nátlak a cílené dezinformace.
- Ovlivnění demokratického rozhodování.

3. Nerovnost přístupu:

- Politické kampaně měly informační převahu nad občany.

Důsledky

1. Pro Cambridge Analytica:

- Bankrot v roce 2018 kvůli negativní publicitě a žalobám.

2. Pro Facebook:

- Pokuta 5 miliard USD od FTC za porušení ochrany soukromí.
- Mark Zuckerberg předvolán k výslechu před Kongresem.

3. Globální dopad:

- Zpřísnění ochrany dat (např. GDPR).
- Diskuse o etice manipulace voličů.

Poučení

- **Transparentnost:** Informovat uživatele o sběru a použití dat.
- **Zodpovědnost:** Platformy musí chránit data uživatelů.
- **Regulace:** Přísnější zákony na ochranu osobních údajů a politické kampaně.

Diskuzní otázky

1. Jak by měly být regulovány technologie, které umožňují mikro-targeting?
2. Je možné zabránit podobným situacím v budoucnosti? Pokud ano, jak?
3. Kde leží hranice mezi etickým a neetickým používáním dat v politických kampaních?

Case study: Autonomní vozidla

- **Etické dilema:** Kdo nese odpovědnost za nehody?
- **Rozhodování AI:** Kdo bude „obětován“ v případě nehody?

Case study: GDPR

- Jaké jsou dopady GDPR na společnosti?
- Je ochrana dat dostatečná?

Výzvy do budoucna

- **AI a etika:** Jak budou technologie regulovány?
- **Etické rámce:** Potřeba globálního etického přístupu.

Case study: Etické výzvy velkých jazykových modelů

- **Odpovědnost za výstupy:** Kdo nese zodpovědnost když AI model poskytne škodlivou radu?
- **Transparentnost fungování:** Jak zajistit pochopitelnost "black box" systémů?
- **Bias a diskriminace:** Předsudky v trénovacích datech a jejich dopady.

Autorství a AI

- **Právní status AI generovaného obsahu:** Kdo vlastní práva k výstupům AI?
- **Plagiátorství a akademická integrita:** Použití AI v akademickém prostředí.
- **Umělecká tvorba:** Etické otázky použití AI v kreativních odvětvích.

Společenské dopady LLMs

- **Dezinformace a deepfakes:** Riziko masové produkce falešného obsahu.
- **Nahrazení lidské práce:** Dopady na pracovní trh a společnost.
- **Digitální propast:** Nerovný přístup k AI technologiím.

Case study: ChatGPT a vzdělávání

- **Výhody a rizika:** Jak integrovat AI do vzdělávacího procesu?
- **Detekce AI obsahu:** Je možné efektivně rozlišit lidskou a AI tvorbu?
- **Nové kompetence:** Jak připravit studenty na éru AI?

Diskuze a otázky

- Jaké vidíte největší výzvy informační etiky?
- Má stát více zasahovat do regulace technologií?